

מועד קטן כ

משה שווערד

1. תוספות מועד קטן דף כ/א

שכבר נתעסקו בו ברגל - תנחומין וברכה בשורה והרי"ט דפירש לענין הבראה חולק על מחזור ויטר"י שפירש בשם רש"י שהיה אומר שאין עושים הבראה ברגל הואיל וליכא אבילות ולאחר הרגל נמי לא יעשוה הואיל ובטלה סעודה ראשונה פי' דמספקא ליה לרש"י אי הבראה במועד אי לאחר המועד דשמא הבראה אינו עסקי רבים הואיל ויחיד יכול לעשות ועל הבראה פירש לקמן כל יום ראשון אסור לאכול משלו אפי' אוכל שתי פעמים ביום דהא לא קאמר גמרא סעודה ראשונה אלא יום ראשון:

2. תוספות מועד קטן דף כ/א

אלו דברים שאבל אסור בהן - הכא לא חשיב דברים שבמצווה עליהן כגון כפיית המטה ועטיפת הראש דלא חשיב אלא מילי דאסור בהן תפילין ושאיילת שלום לא חשיב דאין זה כל ימי האבל כדאמר לקמן תכבוסת לא חשיב דהויא בכלל רחיצה אע"ג דלעיל (דף טו.) מייתי תרי קראי לרחיצה ולתכבוסת אבל הני דלא נוהגים כל השבוע לא לאפוקי מפ' הר"א שפירש שרבינו שמואל היה מתיר לאבל לעשות מלאכה אחר ג' ימים ומה שאין נוהגין עתה לעשות עטיפת הראש וכפיית המטה סמכינן אהא דאמרינן בירושלמי אכסנאי אינו חייב בכפיית המטה דלא לימרון חרש הוא פי' מכשף וכמו כן אנו בין הנכרים ויש בינינו עבדים ושפחות ועוד יש ליתן טעם בכפיית המטה לפי שמטות שלנו כך יכולין לשכב בנחת מצד זה כמו מצד זה ואין ניכרת הכפייה דיש להן ד' קונדיסים מלמעלה כעין רגלים וכדאמרינן לקמן דרגש אין צריך לכפותו ועוד יש ליתן טעם בעטיפת הראש שלא היה מביא כי אם לידי שחוק ענין עטיפת ישמעאלים:

3. קרו אורה על מסכת מועד קטן דף כ/א

גמרא קיים כפיית המטה כו'. עיין בדברי הרא"ש ז"ל (סי' כ"ה) שכתב בשם הראב"ד ז"ל להוכיח מזה דאם הויז או שגג ולא נהג אבילות כלל קודם הרגל אין הרגל מפסיקן מדנקט דווקא קיים כפיית המטה. וכתב הרמב"ן ז"ל בתורת האדם (סוף ענין האבילות) דמדמי לה לנוזיר שעבר על נזירותו דנוהג איסור כימים שנהג בהן היתר (נזיר ל"ב ע"א) וכן איפסיק הלכה בשולחן ערוך (סי' שצ"ט ס"ב). ויש לדקדק דבסי' ר"ח ביו"ד (סעי' ד') פסק דהעובר על דיני נידוי ולא נהג בהן לא קנסינן לי' לנהוג איסור כימים כו' משום דנידוי דרבנן והוי כמו דיני נדרים דלא קנסינן לי' והוא מדברי הריב"ש ז"ל שהביא ב"י בס' הנ"ל וא"כ באבילות אמאי קנסינן לי' הא אבילות נמי דרבנן (עי' טוש"ע סי' שצ"ח) ואבל ומנודה דין אחד להם. ונראה דטעמו של הרא"ש ז"ל לאו משום דמדמינן לנוזיר שעבר על נזירותו מדכתב הטור ז"ל (שם) בשמו דווקא אם לא נהג כלל אבילות מחוייב לנהוג אחרים תחתיהם אבל אם נהג במקצת אין מחוייב להשלים ואי מדמי לה לנוזיר שעבר על נזירותו אמאי לא ישלים הימים שלא נהג בהם אלא ש"מ דטעמא אחרייתא הוא וכן נראה מהא דכתב דאפילו שגג ולא נהג אבילות אין עולין לו ובשוגג ליכא קנסא. אלא דבתורת האדם ז"ל (שם) כתב נמי דאפילו אם בשוגג לא נהג לא עלו לו והוא ז"ל כתב דמדמי לה לנוזיר שעבר על נזירותו. ועיין בלחם משנה ובמשנה למלך פ"ד מהלכות נזירות (ה"ג) ובדרכי משה סי' ר"ח (סק"א) ודו"ק ועיין בש"ך סי' ר"ח (סקי"ד):

4. תוספות מועד קטן דף כ/א

אמר רבי יוחנן אפילו יום אחד אפי' שעה אחת - קשיא לי דהא אית ליה לר' יוחנן הלכה כסתם משנה:

5. רש"י מסכת מועד קטן דף יט עמוד א

בא"ד ואני אומר כי ט"ס הוא כו'. הגה"ש הניחו בצ"ע והב"ח תלהו בתלמיד טועה. ואולי י"ל דהוה ק"ל קושיית התוס' לקמן (כ) ד"ה אריו"ח. וניחא ליה למימר דס"ל לריו"ח דהמשנה לאו בדוקא נקטה ג"י ודלא כרבא. ובוה מדוייק הא דא"ר הלכה כתנא דידן דאמר שלשה דלכאורה תיבות דאמר שלשה אך למותר. דל"ל דאתי לאפוקי הא דשמונה ימים קודם הרגל דל"ה כתנא דידן אלא כא"ש דאמר ז' דהלא רבא גופיה אמר שם לעיל דא"ה כא"ש ביום ז'. אלא ע"כ בא לומר דאמר שלשה דוקא ודלא כריו"ח:

6. תוספות מועד קטן דף כ/א

מה חג שבעה - ובירושלמי דייק אימא שמונה כשמונה דחג ומשני שמיני רגל בפני עצמו הוא ומויעש לאביו אבל שבעת ימים (בראשית נ) לא מצוי לאתווי דהתם קודם קבורה היה ובירושלמי משני דאין למידין מקודם מתן תורה והתם בירושלמי מייתי קראי טובא:

7. ר"ן על מועד קטן דף כ/א

מה חג שבעה אף אבילות שבעה. ובירושלמי סמכינן לה מדכתיב ויעש לאביו אבל שבעת ימים. ואמרינן במדרש דמשה תקן להם לישראל ז' ימי אבלות ומיהו אסמכתא היא דמדאורייתא אינו אלא יום אחד:

8. קרו אורה על מסכת מועד קטן דף יט/ב

אלא אי קשיא לי הא קשיא לי מנא לן דרבנן לא ס"ל בו' מקצת היום ככולו ביום ז' דילמא טעמייהו דרבנן משום דלא אמרינן יום ז' עולה לכאן ולכאן, דהא דייקנן מהא דאבא שאול בנוזיר דף ט"ו (עמ' ב') דס"ל דיום א' עולה לכאן ולכאן וא"כ דילמא רבנן לא ס"ל הכי אבל בעלמא לענין דין ז' מודו דמקצת היום ככולו וי"ל דאי הוי ס"ל להכמים ביום ז' מקצת היום ככולו משום כבוד הרגל הוי לן למימר דעולה לכאן ולכאן כי היכי דמודו בשביעי בערב שבת של ערב הרגל דאמרינן מקצת היום ככולו (וכמש"כ התוס') והא דדחי הש"ס בנוזיר (שם) אהא דאבא שאול משום

דאבילות דרבנן שאני ה"ה דהוי מצי למיחדי דמשום כבוד הרגל שאני. ובעיקר טעם פלוגתייהו בדין מקצת היום ככולו ה"ה נראה דרבנן ילפי לאבילות שבעה מקרא (עמוס ח') דזהפכתי חגיכם כו' (לקמן כ' ע"א) וכמו דבחג שבעה ימים שלימים הכי נמי שבעה ימים שלימים וכן למאן דיליף בירושלמי (פ"ג ה"ה) מקרא (ויקרא ח') דופתח אהל מועד תשבו שבעת ימים יומם ולילה נמי לא אמרינן מקצת היום ככולו, אבל למאן דיליף (בירושלמי פ"ג ה"ה) מקרא (במדבר י"ב) דאל נא תהי' כמת הוי מקצת יום שביעי ככולו כמו במצורע דהוי מקצת היום ככולו אלא דבש"ס דילן (שם) לא הוזכר אלא דרשא דאיתקיש לחג ואפ"ה הלכה כאבא שאול דמקצת היום ככולו, וצ"ל כיון דאבילות דרבנן הקילו. ...

9. ריטב"א על מסכת מועד קטן דף כ/א

ואימא עצרת דחד יומא הוא. פי' דתפשת מועט תפשת. ואסיקנא דלהכי כתיב חגיכם למדרש תרי חגינן חג גדול לאבלות ז' וחג קטן לשמועה רחוקה וכלה אסמכתא בעלמא:

10. נימוקי יוסף מסכת מועד קטן דף יב עמוד ב

ואשכחן עצרת דאיירי חג וכו'. פירוש דאבלות לכולהו חגי' אקשי' רחמנא [בירושלמי בפירקין הלכה ה' כה"ע] יש מהן ז' ויש מהן יום אחד וא"כ אבלות נמי פעמים ז' פעמים יום אחד הא כיצד אם שמועה קרובה ז' שמועה רחוקה יום אחד וא"ת אימא סוכות י"ל תפסת מועט תפסת אבל עיקר אבלות דהוי ז' מדוכתא אחריתי נפקא לן מדכתיב אל נא תהי' כמת וכו' מה הסגר ז' אף מת ז' אי נמי מויעש לאביו אבל ז' ימים דיוסף א"נ מויהי' לז' הימים דמשותלה כשם ששמרתי לעולמי ז' ימים כך אתם תשמרו על מת ז' ימים א"נ מדכתיב ופתח אהל מועד תשבו שבעת ימים:

11. שפת אמת על מועד קטן דף כ/א

בגמ' שמועה רחוקה יום א', באור זרוע נסתפק אי דין שלשים נוהג והביא בשם ירושלמי דין ז' אין לו דין שלשים יש לו ע"ש, ובירושלמי שלפנינו לא מצאתיו, וגם כל הפוס' כ' להיפור, מיהו ברמב"ן כ' דבאביו ואמו אסור י"ב חודש מיום המיתה ע"ש, וקצת יש לעיין דא"כ חשוב יב"ה באב כמו ל' באחריני ויהי' דין שמועה קרובה בכל יב"ה באו"א כמו תוך ל' באחריני, ובירושלמי הביאו מ"ד דקרובה כל יב"ה ע"ש וי"ל דמירי באו"א, מיהו בגמ' דידן משמע דאין חילוק:

12. תוספות מועד קטן דף כ/א

כל מקום שאתה מוצא יחיד מקיל ורבים מחמירין - והוא הדין יחיד מחמיר ורבים מקילין הלכה כרבים ומשום דהכא איירי ביחיד מקיל נקיט הכי וכל מקום לאו דוקא דבהרבה מקומות פוסק כדברי היחיד והיכא דאתמר אתמר ועוד דבעירוב אומר הלכה כדברי המיקל אפי' לגבי רבים מיהו התם היינו ריב"ל ולא רבי יוחנן פר' מי שהוציאווהו (עירובין מו.):

13. תוספות מועד קטן דף כ/א

יחידאה היא - ואף על גב דלעיל נקיט וחכ"א:

14. חידושי הריטב"א מסכת מועד קטן דף כ עמוד א

יחידאה היא. לאו דוקא דהא זקנים היו עמו, אלא כלומר כחידאה היא, דלית הלכתא כותיה, דקי"ל כדברי ר' עקיבא המקל באבל.

15. ספר מגדים חדשים

מעשה ומת אביו של רבי צדוק בוי' ובא ושאל את אלישע בן אבויה וזקנים שעמו. המלא הרועים ז"ל צספר כנוס סופרים (בערכו) כתב, מספקא לי אס הוא אלישע אחר שהיה רבו דר"מ צפ"צ דחגיגה ע"ס. ובהגהות הרעש"ן ז"ל כאן כתב, אפשר תרי אלישע בן אבויה הוו, ולא זהו אלישע אחר, והכי מוכח נמי

אם ר' לדוק הוא סתם ר' לדוק, לא יתכן שר' לדוק
 ישאל ממנו דבר הוראה, שלפי סדר הזמנים אלישע
 היה ילד לגבי ר' לדוק. ואמנם בנזיר (מד א) גרסינן
 ר' יהושע בן אלישע ע"ש. וצפי' הרא"ש נזיר סס
 כתב, ר' ישמעאל בן אלישע. ונבמחזור ויטרי (ע'
 רלו) כתב, וצא ושאל את ר' אליעזר בן יעקב.
 ונראה שט"ס שס. גם ל"ב מש"כ שס והזקנים
 שהיו עמו הורו דשמועה רחוקה יום אחד ע"ש].
 ובפ"ה הרשבה"י כאן פשיטא ליה דאלישע בן אבויה
 המוזכר כאן הוא אלישע אחר, וכתב לפרש
 מ"ש יחידאה היא ולא סבירא לן כוותיה, אלישע בן
 אבויה יחיד היה לפי שכפר כדאיחא בחגיגה ע"ש.
 ור"ל דלימ הלכתא כוותיה אעפ"י שיש עמו זקנים,
 לפי שינא לתרבות רעה. ולפי דבריו ל"ל דר' לדוק
 הנזכר כאן, אינו ר' לדוק שהיה בזמן החורבן, אלא
 הוא נכדו של ר' לדוק הראשון. ונראה פשוט דר'
 לדוק ששאל לאלישע, היה לפני שינא לתרבות רעה,
 ומבואר מזה דאף ההלכות שאמר מקודם ליה
 הלכתא כוותיה. ועיין במשנה אבות (פ"ד מ"כ)
 אלישע בן אבויה אומר כו', וכתבו הראשונים שס
 שמשנה זו קודם שינא לתרבות רעה הימה שגורה
 בפי התלמידים, ואח"כ משנה לא זזה ממקומה.

16. תוספות מסכת מועד קטן דף כ עמוד ב

קורע או אינו קורע - דוקא כענין זה מיבעי ליה לפי שהיה חייב לקרוע בשעת שמועה אבל שמע שמועה רחוקה בחול אינו קורע
 כלל ואפ"ל על אביו ואמו וכן קאמר נמי בסמוך כי תניא ההיא בכבוד אביו ואמו והכי משמע לעיל דלא מצינו לר' חייא שקרע
 אע"פ שהיה אביו ואמו לגירסת ר"ח וא"ת אי מהא משמע דאינו קורע על אביו ואמו אמאי לא קאמר ש"מ דאינו קורע יש לומר
 דאינו מביא ש"מ כי אם ממה שראינו שעשה אבל ממה שלא ראינו אינו מביא ראייה מכל מקום מדלא קבעי הש"ס כלל אם רבי
 חייא קרע משמע א"צ לקרוע ובתשובת רבינו זקני פ"ל דאינו קורע על שמועה רחוקה אפ"ל על אביו ואמו והרי"ן וגם בתוס' הרב
 מסופק והא דאמר בסמוך מי שאין לו חלוק וכו' מיירי כגון שהיה שאל מחבירו או נתמלא קרעים ונראה לי שיש לסמוך יותר על
 ה"ג מרב צמח גאון דאין קורעים לאחר ל' יום אלא על אביו ואמו בלבד וברכת אבליים נחלקו בה"ג אם שמע בשבת אם חייב
 לברך ברכת אבליים דיש מפרשים דנקרא דברים שבצינעא וי"א כיון דמברכין בג' או בעשרה לאו דברים שבצינעא הוא.

17. חידושי הריטב"א מסכת מועד קטן דף כ עמוד ב

כי תניא ההיא בכבוד אביו ואמו. ק"ל דקארי לה מאי קארי לה, ויש אומרים דאיהו סבר דאפ"ל על אביו ואמו קאמר ליה דאינו
 קורע, דאיהו בהכי מיירי ולא בשאר קרובים דאי לא תיקשי ליה הא מתניתא, ור' מני אהדר ליה שלא אמר הוא אלא בשאר
 קרובים ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, וזה דוחק, והנכון כמו שפירש רבינו יצחק ז"ל דה"ק ליה דההיא רשות היא
 שנתנו לו מפני כבוד אביו ואמו ואין בו משום בל תשחית ובשאר קרובים אינו רשאי משום בל תשחית אבל חיובא ליכא אפ"ל על
 אביו ואמו והיינו לישנא דכי תניא ההיא ודוק, ומיהו פוסקים רוב הגדולים ז"ל דקי"ל לחומרא ועל אביו ועל אמו קורע
 ובדידה הוא דאיפליגו וקי"ל כר' חנינא, וסברא נמי הוא שאינו בדין שישמע מיתת אביו ואמו ולא יקרע, ולא אמרו הלכה כדברי
 המיקל בענין זה דקריעה לחוד ואבלות לחוד, ועוד שזו מחלוקת אמוראין הוא, ועובדא דרב ור' חייא כבר פירשנו כי ר' חייא

הוא המתאבל ואבלות שאר קרובים היא והתם כולי עלמא מודו דבשמועה רחוקה אינו קורע, ומעתה ברייתא כפשוטה דעל אביו ועל אמו חייב לקרוע כל ז'.

18. ספר המצות להרמב"ם - מצות עשה - מצוה לו

מצוה לו - היא שצונו שיטמאו הכהנים לקרובים בתורה כי בעבור שמנעם הכתוב מלהטמא למת לכבודם לבד והתיר להם להטמא לקרובים שמא יחשבו שהרשות בידם ושזה היתר לבד ואם רצו יטמאו ואם רצו לא יטמאו לפיכך גזר עליהם גזירה וחייב אותם חיוב והוא אמרו ית' לה יטמא כלומר לאחותו ולשון ספרא לה יטמא מצוה לא רצה להטמא מטמאין אותו על כרחו ומעשה ביוסף הכהן שמתה אשתו בערב הפסח ולא רצה ליטמא לה ודחפוהו חכמים וטמאוהו על כרחו וזה בעצמו הוא מצות אבול כלומר כי כל איש מישראל חייב להתאבל על קרוביו כלומר חמשה מתי מצוה ולחזק חיוב זה באר אותו בכהן שהוא מוזהר על הטומאה שיטמא על כל פנים כשאר ישראל כדי שלא יתלש דין האבלות וכבר התבאר שאבלות יום ראשון דאורייתא ובבאור אמרו במועד קטן אבל אינו נוהג אבלות ברגל אי אבלות דמעיקרא היא אתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד הנה כבר התבאר שחיוב אבילות דאורייתא ושהיא מצות עשה אבל ביום ראשון לבד והשאר מהשבעה ימים דרבנן ושאפילו הכהן ינהג אבילות ביום ראשון ויטמא לקרוביו והבן זה ...

19. שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שעד סעיף ו

כל מי שמתאבל עליו, מתאבל עמו אם מת לו מת. ודוקא בעודו בפניו, אבל שלא בפניו אין צריך לנהוג אבילות; חוץ מאשתו. שאע"פ שמתאבל עליה אינו מתאבל עמה אלא על אביה או על אמה משום כבוד (ג) חמיו וחמותו, אבל על אחיה ואחותה או בנה ובתה מאיש אחר, אינו מתאבל עמה. ומ"מ אינו יכול לכופה להתקטט, אבל יכולה למזוג לו הכוס ולהציע לו המטה ולרחוץ פניו ידיו ורגליו. ז' וכן היא אינה מתאבלת עמו, אלא כשמתו חמיה או חמותה, אבל שאר קרוביו שמתו, אינה מתאבלת עמו. הגה: וי"א דהאידינא נוהגין להקל באבלות זה של המתאבלים עמו, דאין זה אלא משום כבוד המתאבלים, ועכשיו נהגו כולם למחול. וכן נוהגין האידינא שלא להתאבל כלל עם המתאבלים (טור בשם הרא"ש והוא בפ' א"מ ורמב"ן בת"ה והגמ"י פ"א), וכל המחמיר בזה אינו אלא מן המתמיהים (הגהות מיימוני פ"ב). ומ"מ נהגו שכל קרובי המת, הפסולין לו לעדות, מראין קצת אבילות בעצמן כל שבוע הראשונה, דהיינו עד אחר שבת הראשון, שאינן רוחצים ואין משנים (ו) קצת בגדיהם כמו בשאר שבת (גדולי אוסטרייך נהגו כן). ויש מקומות שנהגו עוד להחמיר בעניינים אחרים, והעיקר כמו שכתבתי. וכל זה בשמועה קרובה, או שהיה אצל המיתה; אבל בשמועה רחוקה, אין לאבילות זה מקום כלל (תמצא הכל מבואר בת"ה סימן רנ"א). מי שרוצה להחמיר על עצמו (ז) להתאבל על מי שאינו צריך, או ללבוש שחורים על קרובו, אין מוחין בידו (הרא"ש כלל כ' כ"ז).

20. ספר מגדים חדשים

יותר מבשלוהו ע"ש. ועיין בשדי חמד (מערי' מ' כלל נד) בזה.

ויש לדון עוד, דלכאורה גבי אכל אין המצוה בקום ועשה לחלוץ הנעלים, אלא איסור בשוא"ת שאסור בנעילת הסנדל, וממילא לא שייך לומר בחליצת המנעל מצוה זו יותר מבשלוהו/וכן נפ"מ בזה אי חולץ של שמאל תחילה כדרכו תמיד, או של ימין תחילה, עיין מה שכתבנו במס' שבת (סא א) דבחליצת מצוה אפשר דיש לחלוץ של ימין תחילה. וראיתי בתפארת ישראל ברכות (רפ"ג בצעו), שהביא מש"כ לו הגרע"א ז"ל, בשם התפארת למשה ביו"ד (סימן שמא) דבאצל איכא מ"ע של סלינת סנדל, וכחכ הגרע"א ז"ל מש"כ דחליצת סנדל מ"ע, ולא דהאיסור שלא ילך במנעל, ג"ל ראי' מר"ן ריש כחצוה גבי מח אביו של חתן, דחייב אבילות הוי שב ואל תעשה שאינו מקיים מצוה אבילות. והתפא"י שם חלק על זה והביא ראי' דנעילת מנעל מצוה ל"ת הוא ע"ש. וע"ע מה שכתבנו לעיל (יד ז) בד"ה אחי עשה דרבים כו'.

אמר ליה לשמעיה חלוץ לי מנעלי בוי.
שמעיה בשם ח"א לדקדק במה שאמר לשמעיה חלוץ לי מנעלי, ולא חלץ בעצמו דהרי מצוה זו יותר מבשלוהו. ובפשוט אפשר כדי שלא יצטרך ליטול ידיו, כדאיחא בשו"ע או"ח (סימן ד' סו"ח) דהחולץ מנעליו צריך נטילת ידים. ומזה ראי' להמג"א והא"ר שם דדוקא בנגע בידי, ודלא כהע"ת דכל חולץ מנעליו אף שאינו נוגע צריך נטילת ידים.

ובר"ן מצוה זו יותר מבשלוהו, דנו האחרונים אי נוהג בכל המצוות, או רק במצוות החיוביות. ובשו"ת אבני דק חיו"ד (סימן קנג) כתב, גם במצות גירושין ושחיטה וכדומה אמרינן מצוה זו

המוסר של אבילות

1. ספר החינוך - מצוה רסד

וכבר נתבאר שאבילות יום ראשון דאורייתא, והוא יום מיתה וקבורה. ובביאור אמרו במועד קטן [י"ד ע"ב] אבל אינו נוהג אבילותו ברגל, אתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד. הנה התבאר שחוב האבילות דאורייתא ושהוא מצות עשה, אבל ביום ראשון בלבד, ונשארו הששה דרבנן, ואפילו הכהן ינהג אבילותו ביום ראשון ויטמא לקרוביו, והבן זה, עד כאן: משרשי המצוה, מה שכתבתי פעמים הרבה במצוות הקודמות, כי האדם נפעל בפי פעולותיו שיעשה, כי מהיותו בעל חומר לא יתפעל לדבר בכח עד שיוציא הענינים מן הכח אל הפועל. על כן בבוא אליו עונש מקרה מות באחד מקרוביו אשר הטבע מחייב האהבה להם, תחייבנו התורה לעשות מעשים בעצמו אשר יעוררוהו לקבוע מחשבתו על הצער שהגיע אליו, ואז ידע ויתבונן בנפשו כי עונותיו גרמו לו להגיע אליו הצער ההוא, כי השם לא יענה מלבו ויגה בני איש כי אם מצד חטאים, וזאת היא אמונתנו השלימה, אנחנו בעלי דת יהודית היקרה. ובתת האדם אל לבו ענין זה במעשה האבילות, ישית דעתו לעשות תשובה ויכשיר מעשיו כפי כוחו:

והנה מצאנו עם זה במצות האיבול תועלת רב לבני אדם. והמתחכמים הכופרים המהבילים כל דברי העולם ומעשי השם הנוראים, ישיתו און בלבם הרע, יתלו מות בני איש למקרה הזמן, ויחשבו במחשבותם הרעים כי מקרה האדם והבהמה מקרה אחד להם, כמות זה כן מות זה, ועל כן כתבו בספריהם שישרפו 'האומלל מי שידאג כלל'. ולעקור ולשרש מלבבינו אמונתם זאת הרעה, חייבתנו התורה במצוה זו, מלבד התועלת במה שזכרנו:

2. ספר מעין בית השואבה (ריש פרשת חוקת)

הנה דרך בני אדם להביט על ענינים הגשמיים בעיקר חיותם, והרוחניות טפלה לגבי צרכי העולם הזה, וזאת פעולתו של היצר הרע הרודף אחר תענוגי העולם הגשמיים, והיא השורש של עבודה זרה, שהעובדים מאמינים בכוחות רוחניים אלא שחושבים שצריכים להלבישם בדברים גשמיים כיון שעיקר חייהם הוא בעולם הגשמי. ולכן סדר העולם שמיתת האדם עושה רושם על אותם שנשארו בחיים החושבים שבהעדר חיות הגוף בטל האדם, כיון שלדעתם הרי כח החיוני זהו כל האדם. ומפירושו של מרן רש"ר הירש זצוק"ל בפרשת חוקת למדתי שהענין הנ"ל הוא גם המקור לטומאת המת, שכשהגוף הגשמי מת אזי נחשב בדעת החי שכבר בטל מציאות כל האדם ושוכח שאין הגוף כי אם עטיפה ולבוש להנשמה אשר בקרבו שהיא חלק אלקי ממעל ודבר נצחי, ורק החיצוניות בלתי ולא עצם האדם, עי"ש פירושו הנפלא. ועל כן בא הצווי ליקח פרה אדומה- שהיא דוגמא של התגברות החיים הגשמיים- ולשורפה לאפר כדי לבטל כח הטומאה העושה את הגשמיות לעיקר, ולערב את האפר עם מים חיים סמל לחיי האדם בעוה"ז הדומה למים חיים בכלי חרס, ובהזאתו על הטמא מלמדו להועיל להבדיל בין העיקר האמיתי- כלומר הרוחני- והטפל הגשמי. וזאת היא טהרתו.